

Anadolu'nun Kadim Halkı: Luvi Uygarlığı

Dr. Ömer Özdemir

*İstanbul Gaziosmanpaşa Eğitim ve Araştırma Hastanesi
Beyin ve Sinir Cerrahisi Kliniği*

Avrupalı araştırmacılar, 19. yy'ın sonlarında Yunanistan ve Anadolu'da o güne kadar bilinen- den 1000 yıl daha eski olan yerleşimler tespit ettiler. Bu tespitler Anadolu'nun orta kesimlerinde kurulmuş Hitit uygarlığı ve Yunanistan anakarasında yer alan Miken uygarlığı arasında kalan bölgede farklı lehçeleri içeren ortak bir dili konuşan sayısız küçük krallıklar ve prensliklerden oluşan siyasi kültürel bir birliği göster-

mektedir. Bu bölge Anadolu'nun batısını ve güneyini içermektedir (1). Tahmini olarak milattan önce 2000-1400 yılları arasında varlığını sürdüren Luviler, Anadolu'nun bilinen en eski halklarıdır. Bu dönemdeki hâkim dil Luvi dili ve uygarlık Luvi Uygarlığı olarak tanımlanmıştır (2).

Anadolu halklarına en önemli katkılarından biri hieroglif yazısıdır. O dönemde çivi yazısı-

nı Asurlulardan öğrenen Hititler, Luvi medeniyetinden de hiyeroglif yazıyı öğrenmiştir. Luvi hiyeroglif yazıları kullanılarak yapılan Hitit metinleri yapılan kazı çalışmalarında bulunmuştur. Historische Atlas der antiken Welt (Antik Dünya Tarih Atlası)'nda Anadolu'nun büyük bölümünde Luvice konuşan halkların ikamet ettikleri gösterilmiştir. Luvilerin ikamet ettikleri alan, Miken Uygarlığı'nın merkezi bölgesinden üç kat ve Hititlerin'kinden de yaklaşık beş kat daha büyüktü (3).

Dünyadaki en ünlü antik kentlerden birisi olan Troya, tıpkı Çatalhöyük ve Alacahöyük gibi kalıntıları höyük (tepe) şeklindedir. Bu höyükler oluşması üst üste birçok katmandan oluşmalarından kaynaklanmaktadır. Troya'daki en erken yerleşim katmanı MÖ. 3000-2500 ile erken Tunç Çağı'na tarihlenmektedir. MÖ. 85 - MS. 8. yüzyıla tarihlenen Roma Dönemi ile sona ermektedir. Troya kazılarında buluntulardan biri olan tunç mühür, 1995 yılında Troya VII katmanında bulunmuştur ve MÖ. 12. yy'ı işaret etmektedir. Bu tunç mührün üzerinde Luvi dilinde Hiyeroglif yazı mevcuttur ve bu buluntu Troya'daki en eski yazılı belgedir (4). Modern batı kültürünün temellerini oluşturan İlyada destanında konu

edilen Troya savaşında, Akalar ve Troyalılar Batı-Doğu arasındaki ilk savaşı gerçekleştirmişlerdir. Bu savaşta Anadolu'da yaşayan diğer uygarlıklar Hititler ve özellikle Luviler, Troyalıların yanında yer almış ve askeri yardım yapmış oldukları kazılarda bulunan metinlerde tespit edilmiştir. Aynı dilin kullanılması, yapılan askeri dayanışmalar, Troya kentindeki mimarinin diğer Anadolu kentleriyle benzerliği, ölü yakma törenlerinin Anadolu kültürünün bir özelliği olması gibi benzerliklerden dolayı Troyalıların Anadolu uygarlığına mensup bir halk olduğunu düşündürmektedir (5).

Luvi dillerini konuşan halkların yaşadığı bu bölgeye "Luwiya" deniyordu. Luwiya denen bölgede 340 farklı yerleşim yerinin düzensiz oluşu dikkati çekmektedir. Düzensiz yerleşimin nedeni bölgenin topografik yapısı, doğal kaynaklara yakınlığına göre belirlenmiş ve bu düzensiz ve birbirinden uzak yapı MÖ. 1400'lü yıllarda tarih sayfasından çekilmesine sebep olmuştur. Luvi dili MÖ. 600'lere kadar bölgede kullanılmaya devam etmiştir (6). Yunanistan'dan Anadolu'ya yapılan göçlerin ardından Helen yerleşimciler zamanla bu bölgeleri kontrol etmeye başlamış ve sonrasında İyon şehir devletlerini kurmuşlardır. Bu zengin ve tanınmış Anadolu şehirlerindeki bilgi ve birikimi bir miras olarak doğrudan devralmışlardır. Bu mirasla, Dünya tarihindeki ilk doğa bilimcileri, filozofları, tarihçileri, matematikçileri, tıpçıları ve şairleri Batı Anadolu'da ortaya çıkması tesadüf değildir.

Arkeolojik kentlerdeki kazılarda genellikle M.Ö. 8.yüzyıla kadar, yani Helenizasyon'un başlangıcı olarak düşünülen döneme kadar olan kesimler araştırılmıştır. Bu katmanların altında bulunan Luvi dönemine ait kazı çalışmaları Helenistik dönem buluntularının kaldırılmasındaki zorluktan dolayı, önceki dönemler genellikle araştırılmadan bırakılmıştır. Bu nedenle Luvi uygarlığı hakkında sınırlı sayıda belge elde edilmiştir.

Kaynakça

1. Zangger, E., & Mutlu, S. Luviler: Bir Anadolu Uygarlığı İle İlgili Çalışmalar
2. Bachhuber, C., "James Mellaart And The Luwians", Mouton, A. - Rutherford, I. - Yakubovich, I., (Ed.), *Luwian Identities: Culture, Language And Religion Between Anatolia And The Aegean*, Boston 2013, 279-304
3. Wittke, A.-M. - Olshausen, E. - Szydlak, R. (Ed.), *Historischer Atlas der Antiken Welt*, Stuttgart 2012.)
4. Kreiser, Klaus; "Troia ve Homeros Destanları", Düş ve Gerçek Troia, Çev. Selma Bulgurlu Gün, Homer Kitapevi, İstanbul, 2001.
5. Korfmann, Manfred; "Yüksek Troia Kültürü (Troia VI ve VIIa)", Düş ve Gerçek Troia, Çev. Selma Bulgurlu Gün, Homer Kitapevi, İstanbul, 2001.
6. Eberhard Zangger, *Stiftung Luwian Studies*, Sonnhaldenstrasse 14, 8032 Zürih, İsviçre